

ФАУНА І ПОШИРЕННЯ МОЛЮСКІВ РОДИНИ UNIONIDAE (MOLLUSCA: BIVALVIA) У ВОДОЙМАХ ТА ВОДОТОКАХ УКРАЇНИ

М. М. Пампура

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Молюски родини *Unionidae* Rafinesque, 1820 відіграють важливу роль в існуванні гідробіоценозів. Через загальну деградацію водних екосистем вивчення видового складу і розповсюдження перлівницевих набуло особливої потреби та актуальності.

Метою дослідження було встановити особливості поширення перлівницевих у річкових басейнах України.

Збори матеріалу проводились в травні–жовтні 2008–2009 рр. Всього обстежено 208 пунктів. Молюсків добували вручну. Щільність населення популяцій визначали методом площадок (Жадин, 1952). Проводили видову ідентифікацію молюсків (Корнюшин, 2002; Glöer, Meier-Brook, 1998). Розраховували частоту трапляння видів.

У водоймах та водотоках України виявлено *Unio crassus* Philipsson, 1788, *U. tumidus* Philipsson, 1788, *U. pictorum* Linnaeus, 1758, *Pseudanodonta complanata* Rossmassler, 1835, *Anodonta cygnea* Linnaeus, 1758, *A. anatina* Nilsson, 1822, *Sinanodonta woodiana* Lea, 1834.

U. pictorum та *U. tumidus* є найбільш розповсюдженими серед перлівницевих (частота трапляння у водоймах та водотоках України – 39,42%). Середня щільність поселення *U. pictorum* – 6–8 екз./м². Для *U. tumidus* даний показник дещо менший (4–6 екз./м²). Ці види екологічно досить пластичні, тому поширені майже по всій Україні. Проте у річках Приазов'я *U. pictorum* та *U. tumidus* не було виявлено. Крім того, у водотоках Криму не зареєстрований *U. pictorum*.

Частота трапляння *U. crassus* у річках України – 12,5%. Середній показник щільності поселення популяцій даного виду становить 2–5 екз./м².

У басейні Західного Бугу, нижнього Дніпра та річках Приазов'я *U. crassus* не виявлений, що може свідчити про скорочення його ареалу.

Для *P. complanata* характерна найнижча серед беззубок (10,1%) частота трапляння у річкових басейнах України. Максимальна щільність поселення виду становить 4 екз./м². Однак найчастіше *P. complanata* зустрічається поодинокими екземплярами. Моллюск не зареєстрований у басейні Західного Бугу, нижнього Дніпра, в річках Приазов'я та Криму.

Показник частоти трапляння *A. cygnea* також невисокий – 11,54%. В більшості випадків щільність поселення популяцій становить 1–3 екз./м². Даний вид не виявлений в басейні Дністра, нижнього Дніпра, нижнього і середнього Південного Бугу, річках Приазов'я та Криму.

Найбільш поширеною серед беззубок є *A. anatina* (частота трапляння – 37,98%). Щільність поселення даного виду не перевищує 10–12 екз./м². Середні значення цього показника – 4–5 екз./м². Для *A. anatina* характерна широка екологічна пластичність, тому моллюск поширений у всіх річкових басейнах України, крім річок Приазов'я.

S. woodiana є видом-вселенцем і відмічений лише в басейні нижнього Дунаю. Щільність поселення її популяцій досягає 5–6 екз./м².

Отже, результати досліджень свідчать про скорочення ареалів *U. crassus*, *P. complanata* та *A. cygnea*. Серед досліджених Кременчуцького, Каховського і Дніпровського водосховищ лише в останньому виявлені перлівниці – *A. anatina*. Слід відмітити, що молюски родини *Unionidae* не зареєстровані в річках Приазов'я (р.р. Кальміус, Токмак, Молочна).